

FOTO: KERSTIN KÄRNEKULL

Två av guiderna som visade oss runt i kollektivhuset Sofielund. Mycket kunniga och noga med att ingen i gruppen skulle komma vilse.

Spännande diskussioner på årsmötet

Lördagen den 11 mars var det dags för årsmöte i Kollektivhus Nu. Det nybyggda kollektivhuset Sofielund i Malmö tog emot dryga 40-talet årsmötesdeltagarna med fina välkomstdekorationer och iordningställd matsal. Alla sorters hus var representerade, stora med många lägenheter, små med få lägenheter och allt där emellan. Några hus har fungerat i många år och en del är på planeringsstadiet. Representanter för 24 hus var med på årsmötet.

Daniel Sestrajcic, riksdagsledamot som bor i kollektivhuset, valdes till mötesordförande. Förutom att han

ledde förhandlingarna på ett förträffligt sätt, berättade han Sofielunds kollektivhus historia och hur det är att bo där.

Efter en kortare diskussion lades frågorna om hur kollektivhus kan bidra till integration med olika grupper, till exempel unga och flyktingar, respektive om att intensifiera kontakten med politiker, bostadsföretag, fastighetsägare och byggföretag, speciellt i Malmö och Stockholm, till i verksamhetsplanen.

Inga Alander, Bertil Egerö och Niklas Krantz som avgick ur styrelsen tackades för sitt stora och mångåriga engagemang (Inga och Niklas kunde dock inte vara på plats). Lotta Ahlén från Majbacken i Göteborg

och Lena Jarlov från blivande Hogslätts vänboende i Gerlesborg valdes in som ny styrelseledamot respektive suppleant.

Under årsmötet diskuterades bland annat:

- Generationsfrågan. Birgitta Fransson tog upp hur får vi in fler unga och hur kan vi hjälpa de unga att satsa på kollektivboende.
- Bygga om gamla hus/outnyttjade hus till kollektiv. Ulrika E påpekade att det inte med säkerhet blir billigare att bygga om än att bygga nytt. Ett argument för ombyggnad är att det är svårt få tomter för nyproduktion.

Islossning för kollektivhus!

Någonting är på gång. De många startargrupperna runt om i Sverige håller på att få fler aktörer att vända sig till än allmännyttan och HSB/Riksbyggen. En helt ny grupp byggherrar börjar visa intresse för kollektivhusen, små och medelstora privata byggherrar

I Göteborg samarbetar Undersammatak med Trollängens Bostad. Sveafastigheter Bostad i Stockholm planerar att söka markanvisningar tillsammans med startargrupper i Stockholm och Nacka samt samarbeta med grupper i Vaxholm och Uppsala. Flera andra privata bostadsföretag har också visat intresse, bland annat genom att

göra studiebesök hos olika kollektivhus.

Tidigare var SABO-företagen viktiga samarbetspartners. Det gäller fortfarande i Malmö, Göteborg och Stockholm men många andra allmännyttiga företag verkar tveka. Kanske känner de inte till hur framgångsrika SABO-företagen varit i att bygga och förvalta kollektivhus genom åren. Över 70 % av alla är uppförda av allmännyttan, de flesta i samarbete med startargrupper. De fungerar väl även om många nu har hunnit bli både 25 och 30 år gamla. Några har omvandlats till bostadsrätter, men det är en helt annan historia.

SABO hade sin kongress i Linköping i

april. Ett nyckelord för det nya framtidsprogrammet som kongressen antog var att bostadsföretagen skulle agera som »möjliggörare«. Om allmännyttan och de privata bostadsföretagen börjar agera som just möjliggörare kommer antalet kollektivhus och bogemenskaper öka kraftigt de närmaste åren. Intresserade grupper finns på många håll.

Kloka bostadsutvecklare borde se möjligheterna i att bygga med och för engagerade boende som tar ansvar för varandra, för husen och för verksamheten i husen. På ren svenska – en win-win-situation!

KERSTIN KÄRNEKULL

Kollektivhus Nu håller årsmöte i Sofielunds kollektivhus, Malmö. Årsmötets sekreterare Lennart Nord och ordförande Daniel Sestrajic på den röda soffan i fonden.

- ▶ Integration. Hur arbetar vi för att integrera våra nya medborgare i våra hus? En del hus har kommit en bit på väg och reserverat tomma lägenheter, eller bjudit in till middagar/ fikastunder. Småkollektiv i Sofielunds kollektivhus har en sån modell
- ▶ Studiebesök i Guise. Birgit Assarson och Ann Schlyter har besökt Europas första kollektivhus (Familistären i Guise) som fungerat i 150 år. Föreslog att Kollektivhus Nu ska ordna en studieresa dit. När mötet var avslutat berättade några av

Guiderna som visade oss runt i Sofielund förbereder sitt uppdrag.

de boende om en planerad förbättring av husets fantastiska takterrass, avsedd för

odlingar mm. Därefter blev några av husets barn våra guider i en rundvandring i huset, en uppgift de tog med stort engagemang.

Sedan blev det afrikansk dans för alla och slutligen en god vegetarisk festmiddag som Märten Palm och kocken Jalal Eddin Faraj lagat. Stort TACK till alla boende och medverkande under eftermiddagen och kvällen i Sofielunds kollektivhus.

TEXT: ANITA NILSSON OCH ULRICA EGERÖ

FOTO: KERSTIN KÄRNEKULL

Fullt hus och lärorikt erfarenhetsutbyte

FOTO: KERSTIN KÄRNKULL

Slottet bjöd på läcker lunch under idébyttardagen den 12 mars. Köket har blivit en förebild för många efterföljande kollektivhus.

Dagen efter årsmötet var det idébyttardag i Lund. Med bara ett par dagars varsel ställde kollektivhuset Slottet upp som värd för seminariet. Flera av de boende i Slottet ordnade både förmiddagskaffe med hembakt och en fin sopp-lunch.

Med det första fiket med härliga kakor grundlades den goda stämningen bland de över 30 deltagarna. Sedan deltagarna bidragit med förslag till teman bildades ett antal grupper som spreds från gästrummet över vardagsrum och matsal till en enskild lägenhet i samma plan. Flera deltagare kunde därmed gå från den ena gruppen till den andra, medan andra stannade i den grupp de valt.

Halvvägs gavs deltagarna en besöksrund i alla gemensamma utrymmen, och i några lägenheter. Uthyrningsrummet på vinden, just nu mest använda som studentbostäder, väckte stort intresse.

Gruppdiskussionerna handlade om integrering av olika grupper, hur alla i huset ska bli engagerade, åldrandets utmaningar och organisatoriska och ekonomiska frågor.

När dagen led mot sitt slut samlade ordföranden Ulrika Egerö in resultat från alla kreativa diskussioner. Materialet blir användbart i det fortsatta arbetet med idébanken och som kunskapskälla. Men viktigast var alla personliga kontakter mellan

Gruppdiskussion under idébyttardagen i Slottet.

deltagarna. Idébyttardagarna har genomförts under två år, fungerat utmärkt och förhoppningsvis blir det nya tillfällen att lära av varandra vid nästa årsmöte.

BERTIL EGERÖ

Rudbeckia på gång i Uppsala

Föreningen Rudbeckia har tagit ett stort steg mot sitt efterlängta kollektivhus. Uppsala kommun vill "inkludera byggen-skaper i stadsutvecklingen" och har därför undertecknat ett optionsavtal om

en tomt på Rosendalsfältet med Sveafastigheter Bostad i samarbete med Rudbeckia kollektivhusförening. Syftet med föreningens medverkan är »aktivt deltagande under hela processen med möjlig-

het att påverka utformningen av den byggnad de senare ska hyra och flytta in i». Enligt Svante Jernberg på Sveafastigheter Bostad ska projektet vara inflyttningsklart 2020. Vi gratulerar!

Kollektivhusens tillkomst i Lund

Utan startargrupper inga kollektivhus. Ett omfattande och uthålligt arbete behövs. Lennart Nord skriver om föreningen Kollektivhus i Lund, vars insatser bidragit till fyra nya hus.

Studentrum, studentkaserner, nybyggda studentkorridorer från femtiotalet, delade större lägenheter, storfamiljer... Att bo i viss gemenskap har inte varit något märkligt i Lund.

På sextiotalet hade det radikala Lund ändå kommit fram till att man ville ha ett kollektivhus i staden, gå ett steg längre. En utredning 1966 visade att sju procent var intresserade, och ledde till en arkitekttävling, där ett stort, högt terrasshus på Papegojlyckan vann.

Det blev heller inte något med idén på Papegojlyckan. Men drömmarna, ambitionerna fanns kvar i kommunen.

Lund hade fått teknisk högskola 1964, med arkitektursektion. Byggnadsfunktionsläran leddes av professor Carin Boalt, med bakgrund i hushållsforskning. Avdelningen fokuserade människors livsvillkor i den fysiska miljön med högt motiverade forskare och studenterna diskuterade bostadsformer.

1976 påbörjades diskussioner av några förfortsboende om andra sätt att bo. Gruppen blev en växande studiecirkel, aktiv, energisk och kompetent. Den gjorde en utställning som visades på biblioteken och lyckades 1978 förmå bostadsförmedlingen i att upprätta kö till kollektivhusbostad. Året därpå stod 150 hushåll i kön, till slut 400. Blev politiskt intressant.

I maj 1980 kom Inga-Lisa Sangregorio till Lund, vilket ledde till ett helt uppslag i Sydsvenskan. Under de här åren skrev lokalpressen många artiklar. Intresset för kollektivt boende tycktes genuint, både politiskt och opinionsmässigt.

Att gå från ord till handling visar sig vara betydligt svårare.

KIL

1981 hakade Akademiska föreningen, AF på och ville omvandla studentbostäder till kollektivhus. De gjorde misstaget att inte kalla kollektivhuskön på ett rättvist sätt. Svag förankring i kommunen och dålig

FOTO: KERSTIN KÄRNEKULL

Kollektivhuset Slottet, barnrikehus från 1924, var samtidigt ombyggt till kollektivhus sextio år senare. I huset finns 16 lägenheter gott om gemensamma utrymmen.

kommunikation bidrog till att processen tänkte en vrede som skapade **KIL**, föreningen för kollektivhus i Lund, april 1981. Av de 400 i kön ville 80 vara medlemmar.

Föreningens arbete ledde till en första inflyttning sommaren 1984 i Slottet. Därefter följde ytterligare tre hus, Regnbågen, Fiolen och Russinet, under femton år.

Hur gick det till?

KIL organiserade sig i arbets- och lobbygrupper. Vi sökte kunskap och mening, och vi sökte hus. Mål var journalister, politiker och tjänstemän.

Medlemmarna konkretiserade sig i studiecirkel, »vad vi ville mena med kollektivt boende«.

Ingrid Sjöstrands »Samhem«¹ valdes som gemensam kursbok. Föreningsmöten i stadsbiblioteket (gratislokal) varannan vecka.

Föreningens stadgar visade sig vara viktiga. För tydliga relationer medlemmarna emellan, och för kommande formaliteter. Vi fick rätt att ordna kö, bara medlemmarna stod i bostadskön. Köns villkor var definierade i stadgarna, *genom den egenorganiserade turordningen blev det naturligt att de som stod på tur fokuserade på den första möjligheten och därmed släppte fram en ny*

tät' att lobba för nästa hus!

Ritsalarna på LTH var en resurs för oss med studenter som medlemmar och en intresserad skola.

Vi övergick till ett intensivt skissande. Vi måste hitta sätt att betala för de gemensamma lokalerna och sökte flexibilitet över tid, för att kunna möta variationer i hushållets storlek och behov – lägga till/dra ifrån 'ett rum'. Det var självklart att kommunen skulle bygga, för hyresrätt. Många av våra medlemmar hade begränsade ekonomiska resurser.

Resultat principskisser, 'scheman'.

Fastighetskontoret kom tidigt med ett förslag till 'det första huset', *Slottet i Nöden*, ett hus för "behövande barnrika familjer" (barnrikehus) byggt 1924. Misskött, nedgången och nästan hyresgästfritt, men en solid tegelbyggnad.

Avsikten hade varit att bygga om huset till pensionärsbostäder men utredningar hade visat att det var för dyrt att installera hissar. Riv eller sälj var alternativet. Budet gick till oss.

Våren och försommaren 1982 arbetade KIL frenetiskt med ombyggnadsförslag. Vi ritade in våra principskisser i huset. Det var bara 'att riva ut' innanmätet.

Ett *oväntat nej* från kommunen samma höst blev ett hårt slag.

Men envisheten och övertygelsen och orken var tillräcklig. På våren kom verksamheten i gång igen. Fastighetskontoret ville att huset skulle säljas. Vi kastade oss över 'Slottet' igen.

Under 1983 omarbetades förslagen radikalt, nu direkt av *föreningen Slottet* (de 20 översta enligt turordningen) till ett närmast högaktningfullt förhållningssätt till huset som sådant. Något gott kom ur förra årets nej. Vi fick också använda arkitektskolans 'fullskalelabb' där vi noga kunde prova oss fram till ett bra kök, i praktisk tillämpning vid flera måltider i labbet.

Bland medlemmarna fanns några arkitekter, men alla bidrog med sina erfarenheter och sin kreativitet. Det intensiva samarbetet för att nå resultat, ledde också till konsensus. De som inte var överens lämnade gruppen, *det blev självklart att man flyt-*

tar in i ett hus vars 'själ' skapats av programarbete och projekttering. Man är överens i gruppen om vad man vill mena med kollektivt boende, i sitt hus.

I förväg, sedan utvecklas det vidare i vardagspraktiken.

Kommunstyrelsen beslutade i december, med reservationer, att föreningen Slottet skulle få köpa huset på villkor att byggnadsarbeten kom igång före årsskiftet. Några veckor!

Emellertid, under hösten hade vi färdigställt huvudhandlingar och fått bygglov på dem av tillmötesgående stadsarkitekt och vi hade förhandlat med entreprenörer och valt ett lågt pris.

Till byggnadsprogram hade vi fått hjälp av experter från Malmö fastighetskontor. Ovärderligt när entreprenören kom med extraräkningar. Vi 'sparade' ca 15 procent på byggkostnaden och fick riktigt bra ekonomi. Före jul genomfördes upphandling och i mellandagarna avslutades köpet av huset. Dagen efter kunde ombyggnaden påbörjas – före årsskiftet enligt kommunens krav.

Kommunens agerande tvingade oss till bostadsrätt och till generalentreprenad. Vi måste ta totalt ansvar, men ändå inte. Program, bygglovhandlingar gjorde vi, makten gavs ändå till entreprenören. Vi kunde bara hävda att de skulle bygga enligt våra handlingar. Det krävde vilja, tid och kompetens av oss.

Rädda för spekulation

Oerhört ambitiöst arbete ägnades stadgarna – vi var livrädda för spekulation i så välbelägna och bra bostäder. *Bostadsrättsföreningen Lunds kollektivhus nr 1* bildades 10 dec 1983.

Föreningen Slottet hade bildats tidigare. En förening för verksamheten, livet, och en för fastigheten.

Stadgarna samskrevs för att skydda oss mot spekulation och för att försöka 'göra bostadsrätterna till hyresrätter'. Innehavare

Fiolen gick en liknande utformning som Regnbågen med bostäder i två våningar kring gården och med de gemensamma lokalerna som länk.

Regnbågens plan blev utformad efter en struktur som KiL diskuterade fram med tvåvåningshus kring en gemensam gård och de gemensamma lokalerna i mitten.

skulle inte få sälja sin bostadsrätt till annat än sin grundavgift med indexpåslag. Denna klausul var verksam tills den togs bort 2002, och innebar att det var en bytesekonomi som gällde. Ville man flytta fick man söka byte med någon annan eller i kedja, som på hyresmarknaden.

Skydd var också ett krav på att vara medlem i Slottetföreningen för att få bo i huset och därmed följa de tre plikterna: laga mat, sköta huset och delta i de månatliga föreningsmötena. Brf-styrelsen får enligt stadgarna inte godkänna ett köp annat än av någon som gjorts till medlem i Slottet.

Den 6 september 1984, för 33 år sedan, överlämnades huset till oss. Verksamheten

har pågått oavbrutet sedan dess. Matlagningskravet har inte gällt på somrarna, annars har vi ätit varandras mat fyra gånger i veckan. Detta liv i vårt hus får beskrivas i en annan artikel.

Regnbågen och Fiolen

KiLs arbete fortsatte under Slottets ombyggnad. Erfarenheterna kom till direkt nytta. Nästa hus, Regnbågen, växte fram under långvariga och intensiva diskussioner sommaren 1985. När kommunen förstätt att kollektivhusidén var hållbar, lyftes uppdrag över till det kommunala fastighetsbolaget LKF. Med hyresrätt alltså.

Med ett nytt hus, Regnbågen, blev det också en viktig del av diskussionerna om hur husets inre borde organiseras.

Hur möter man husets entréer. Hur är det att komma in, vad ser man?

Vilka ser man? Vi nådde en struktur med glasade korridorer kring en gård med tvåvåningslägenheter på utsidan och mindre lägenheter i borte änden. Alla gemensamhetsutrymmen mellan entréerna. Synliga därifrån.

Ett liknande hus byggdes åt nästa grupp, Fiolen. Principen i KiL att kliva åt sidan när ett hus är på gång hölls vid liv så långt. När ett gäng äldre inspirerats av idén gick de egna vägar. »Föreningen Russinet startade i början av 1990-talet och samlade en grupp människor som ville diskutera sin framtid och sitt boende på litet äldre dar«. Färdknäppen i Stockholm hade kommit och blev förebild.

Utvecklingen upphör

Föreningen KiL är nu död, Russinet klev inte åt sidan, de bakomvarande kom inte åt att lobba för ett femte hus. Russinet hade använt KiL, men kallade sig föreningen Russinet.

Men de hus föreningen KiL åstadkom lever vidare.

LENNART NORD

med från första början

1 Ingrid Sjöstrand, poeten författarinnan, hade framsynt reagerat på den snabba urbaniseringen och såg allvarliga konsekvenser i 'miljonprogrammet', med anonymitet, ensamhet... och föreslog i boken att alla trapphus skulle ha lokaler i bottenvåningen för gemensamt bruk.

Första spadtaget har tagits

Den 5 april togs första spadtaget till Hogslätts Vänboende i Gerlesborg i Tanums kommun i Bohuslän. En stor dag för alla inblandade!

De tolv lägenheterna och det gemensamma allrummet ska stå klara 15 maj 2018.

Huset byggs i form av en radhuslänga med två flyglar, allrummet i mitten. Bostäderna, som är 35–64 kvadratmeter har högt i tak över halva ytan och resten loft, entre över trädäck på östersidan och trädgårdsdörrar ut mot naturtomt på västersidan. Bergvärme, solceller och vattenmantlad kamin i allrummet.

Hogslätts Vänboende Kooperativ Hyresrättsförening har köpt tomten och är byggherre och hyresvärd. Det statliga investeringsstödet till små hyresrätter gör det möjligt att hålla en relativt låg upplåtelseinsats, 3 200 kr per kvadratmeter, dvs 160 000 kr för 50 kvadratmeter. Tanums kommun har beviljat en borgen på 2,5 miljoner på 20 år och Tanums Sparbank lånar ut pengarna. Hyrorna beräknas till ca 4 000 kr för de minsta, 5 600 för de mellanstora och 6 500 för den största.

Av någon outgrundlig anledning är alla hyresgästerna kvinnor, liksom alla vi som arbetat fram projektet. Det finns en man bland tjugotalet kömedlemmar. Vi har ingen åldersgräns men alla hyresgäster i första skedet är över 60 år.

FOTO AGNES RAINAK

Blivande boende i Hogslätts Vänboende firar det första spadtaget den 6 april 2017.

Både arkitekten och byggmästaren bor i kommunen. Vi tillämpar förtroendeentreprenad, dvs ingen upphandling i konkurrens utan ett nära och öppet samarbete från början och under hela processen.

LENA JARLÖV

Utvecklingsstöd till Föreningen för Byggemenskaper

Vinnova kommer att ge 500 000 kr till första etappen av »Diver City – byggemenskaper för mångfald i stadsbygget». Syftet är att utveckla en standardprocess för byggemenskaper så att sådana lättare kan genomföras. Dels behövs tjänster och verktyg som kan underlätta samarbetet mellan kommunerna och mindre, idéburna byggherrar/byggemenskaper, dels behövs utveckling av kommunernas policy och arbetsformer.

I höst ska föreningen lämna in en ansökan för steg två. Målet är att jobba vidare med hur både kommuner och byggrupper kan finna en samlad och enklare väg till målet. Projektledare är Karin Kjellsson och kommuner, arkitektkontor, startargruppen Hållkällbo med flera ingår i gruppen av medverkande.

Sex jubilarer i år?

Kollektivhus är fortfarande okända för många, men de är trots detta ingen ny företeelse. Allt fler och fler har uppnått en aktningvärd ålder. *Yxan* i Landskrona blir hela 35 år. *Tunnan* i Borås, *Cigarrlådan* och *Södra Station*, Stockholm blir alla 30 år. Alla utom *Södra Station* har kommit till genom ombyggnad av äldre flerbostadshus.

Vildsvinet i Örebro och *Fiolen* i Lund är två 25-åringar, nybyggda för sitt ändamål. Båda har många gröna känne-

tecken, odling, växthus och höns hus i *Vildsvinet*, växthus och jordkällare i *Fiolen*.

Yngsta jubilarer är *Förenade Solhem* i Älmsta, ett ombyggt före detta ålderdomshem. Första inflyttningen var 2006 och den sista ombyggnaden, *Rosa villan*, var genomförd 2008. Frågan är vilket år som ska räknas – *Solhem* är nog egentligen en elvaåring!

Grattis till alla sex!

Förenade Solhem i Älmsta utanför Norrtälje är en av jubilarerna. Ett ombyggt ålderdomshem, inflyttat 2006–2008.

Att spränga gränserna för det vi tror är möjligt

Måste alla bostadshus bygga på samma princip och innehåll? Vad finns det för alternativ som kan möta ökad digitalisering, delningsekonomi, integration, resurshushållning och boende som vill vara aktiva i samhället? Sådana frågor gjorde att Kod Arkitekter sökte och fick anslag från Vinnova för projektet »Elastiska hem«. Avsikten är att utveckla andra modeller än de traditionella; boendeformer utan stelbenta begränsningar som kan variera över tiden och efter de boendes behov.

– Det ska vara lätt att förändra. Kanske behövs ett extra rum under en tid. Eller så delar man på vardagsrum och kök med andra. Ytor, utrustning, tjänster, människors tid och kunskap ska synliggöras och kunna användas och fördelas på nya sätt, säger Pernilla Ivarsson, en av arkitekterna bakom projektet.

– För att det ska vara möjligt är det viktigt med ett blandat boende; äldre, studenter och barnfamiljer, nyanlända och etablerade svenskar och så vidare. Ett boende för alla vilket främjar gemenskap över gränser.

Flera elastiska hem ska kunna bilda nätverk som underlättar rörlighet och samarbete mellan områden, städer etc. Samhällseffekter på sikt kan bli färre sjukskrivningar, minskad kriminalitet och extremism,

FOTO: KERSTIN KÄRNEKULL

I projektet »Elastiska hem« genomförs workshops med de medverkande bostadsföretagen kring nya boendeidéer, här hos Stiftelsen Stora Sköndal i södra Stockholm.

ökad tillit och jämlikhet liksom resurseffektivitet

Nya idéer måste bygga på samarbete mellan individer, bostadsföretag och samhälle. Kod kommer att ta fram modeller som kan testas i verkligheten tillsammans med en grupp experter (inklusive Kollektivhus Nu) samt tre bostadsbolag och deras boende (SKB, Telge Bostäder, Stiftelsen Stora Sköndal) för att få fram konkreta förslag på Elastiska Hem. Efter utvärdering

och justeringar är målet att konceptet sprids till fler boende, fastighetsägare, miljöer, städer och på sikt till andra länder.

WWW.ELASTISKAHEM.SE

Kollektivhus Nu har varit med i referensgruppen för den första etappen och hoppas på stöd från Vinnova till en spännande fortsättning.

Vinnova satsar på bygg- och bogemenskaper

Forskningsstiftelsen Vinnova satsar på »utmaningsdriven innovation«. Det senaste året har fyra bostadsprojekt fått stöd. Elastiska hem, 500k nytt liv i villastaden (båda Kod Arkitekter AB), Tech Farm: Framtidens yteffektiva bostäder (Reinvent AB) och DiverCity: Byggemenskaper för mångfald i stadsbyggandet (Föreningen för Byggemenskaper).

Alla fyra handlar om nya smarta sätt att bygga bostäder. Bostäder som man bygger tillsammans (DiverCity), där man delar på tomter och förtätar (500k), eller på lokaler, utrymmen och saker (Elastiska Hem och Tech Farm). Kollektivhus och bogemenskaper kan vara självklara inslag i alla fyra projekten. I detta nummer presenteras två av dem. I höst återkommer vi till idéerna bakom Tech Farm och co-living med exempel från Stockholm och London.

FOTO: KERSTIN KÄRNEKULL

K9 är en ny sorts kollektivboende i Stockholm med plats för 40–50 boende i små privata rum och med gott om vackert utformade gemensamma utrymmen. Ansvarig är Tech Farm, som också fått ett stort anslag från Vinnova för att testa hur co-living kan bidra till verkligt yteffektiva bostäder.

De spanska forskarna Laura Lopez de la Cruz och José Antonio Sanchez Medina från Sevilla diskuterar bostadsforskning med Eva Sandstedt. Kanske kan det bli ett nytt europeiskt forskningsprojekt om kollektivhus inom några år.

Välkommet återbesök

Två spanska forskare, Laura Lopez de la Cruz och José Antonio Sanchez Medina, besökte Sverige på nytt i april. De är verksamma vid universitet i Sevilla där vi hade nöjet att besöka dem i oktober 2015. Då var vi inbjudna att föreläsa om »A new way of life: cohousing for the second half of life«. Nu kom de tillbaka för att lära mer om vår modell i Sverige och om vårt kollektivhus Dunderbacken.

Huset blir snart sju år och ligger i Axelsberg, nära Mälaren och 15 minuter från Gamla stan. Här bor människor som företrädesvis är 40+ utan hemmavarande barn och som vill vara en aktiv del av vår bogemenskap.

Efter att landat i vår gästlägenhet den 31 mars åt de fredagsmiddag med oss i vår gemensamma matsal. Vi hade sedan nöjet att visa vårt hus och vårt vackra Stockholm. Det blev några dagar med en skön blandning av studier, forskarmöten och

umgänge med eldsjälarna på Dunderbacken och Färdknäppen.

Bakgrunden till deras arbete är de förändringar som sker i Spanien när det gäller åldersstruktur och familjens ställning. Bostäder för äldre blir en allt viktigare fråga och kollektivboende kan vara ett alternativ. Främst har man studerat modeller i norra Europa inklusive Sverige och Danmark. Snart kommer deras bok »Social Housing solutions for active aging – collaborative housing or cohousing«.

Som forskare i psykologi och juridik var de intresserade både av de formella aspekterna på vårt boende och husets inre liv. Förhoppningsvis får vi träffa dem igen inom ramen för ett europeiskt forskningsprojekt om cohousing som de håller på att starta!

KARIN WALLGREN OCH AXEL OTTEN
DUNDERBACKEN

»Right to build« – ny lagstiftning i England

Vill du och dina vänner bygga ett kollektivhus tillsammans? Och få tillgång till en byggklar tomt inom tre år genom kommunen? Det är möjligt – fast bara om alla flyttar till England.

I England är rätten till en byggklar tomt verklighet sedan 1 april i år. Det garanteras av en ny lagstiftning från i höstas, »Right to Build«. Alla kommuner är skyldiga att upprätta ett register, där intresserade kan anmäla sitt intresse, antingen individuellt som i en svensk tomtkö eller tillsammans

som en förening. Registret ska ge en bild av efterfrågan. UK Cohousing Network uppmanar därför alla startargrupper att registrera sig bums.

Alla föreningar och individer ska få en tomt anvisad inom tre år efter att de registrerat sig. Tomten ska vara »serviced«, det vill säga ha tillgång till vatten- och avlopp med mera. Inspiration till den nya lagstiftningen kommer bland annat från Nederländerna och Tyskland.

KERSTIN KÄRNEKULL

Kollektivhus NU

Det här är nummer 42 av BO TILLSAMMANS som är föreningen Kollektivhus NU:s nyhetsblad.

För detta nummer ansvarar vår huvudredaktör Kerstin Kärnekull i samarbete med Anne Jalakas. Nästa nummer kommer ut i sept 2017

Styrelsen i Kollektivhus NU 2017

Ordförande:

Ulrika Egerö, Dunderbacken,
Stockholm
ulrika.egero@gmail.com

Kassör:

Birgitta Nordström,
Sockenstugan, Stockholm

Övriga styrelsemedlemmar:

Anita Persson, Färdknäppen, Stockholm
Lotta Ahlén, Majbacken, Göteborg
Ann Marie Engel, Tullstugan, Stockholm
Anita Nilsson, Sjöfarten, Stockholm
Lena Jarlov, Höglatts Vänboende, suppleant

Webbredaktörer: Kerstin Kärnekull och Anita Nilsson

Vill du prenumerera på vårt elektroniska nyhetsbrev? Skicka e-post till info@kollektivhus.se

På hemsidan www.kollektivhus.se finns listan över kollektivhus i Sverige.

Medlemskap

Föreningar/kollektivhus betalar efter antal lägenheter, se hemsidan. Enskilda personer kan bli stödmedlemmar för 100 kr/år, gärna mer som en gåva. Plusgirokonto 43 88 62-5. Ange namn och e-post.

Ny adress till hemsidan

och ny hemsida: www.kollektivhus.se

Kollektivhus NU på Facebook

Kollektivhus NU har en fansida www.facebook.com/pages/Kollektivhus-NU/135622309786723. Det finns också en facebookgrupp där du kan söka eller annonsera om lägenheter i kollektivhus, »Kollektivhuslägenheter«, och en diskussionsgrupp för oss som bor i kollektivhus eller som vill starta nya bogemenskaper, »Kollektivhus-forum«.